

MEDNARODNI SEMINAR O PREVOZU NEVARNIH SNOVI

Primož Marolt*

V Švici in Nemčiji je od 26. do 30. marca 1995 potekal posvet o sodelovanju v primeru ukrepanja v okolju (Partnership for Environmental Emergency Response). Povabljeni so bili predstavniki industrije, strokovnih ustanov in državnih organov Češke, Estonije, Madžarske, Poljske, Rusije, Slovaške in Slovenije.

Seminar so organizirali CEFIC (Svet kemijske industrije Evrope), Mednarodni zeleni križ (GCI), Mednarodni poslovni svet za usklajen ekonomski razvoj (WBCSD) ter Program za okolje pri Združenih narodih (pripravljenost in ukrepanje na lokalni ravni - UNEP APELL). Pri izvedbi programa so sodelovala tudi velika podjetja kemijske industrije CIBA, SANDOZ, ROCHE, LONZA in BASF.

Vsebina programa

Glavna tema pogovorov je bila varnost pri prevozu nevarnih snovi v kemijski industriji ob upoštevanju mednarodne in evropske zakonodaje. Pričakovanja CEFIC-a in držav Evropske skupnosti so velika predvsem pri ustanavljanju nacionalnih centrov za ukrepanje v državah s prehodnim gospodarstvom, to je v državah srednje in vzhodne Evrope. Poljska, Češka, Slovaška, Madžarska in Turčija so že polnopravne članice CEFIC-a, Slovenija pa bo to morala urediti prek Gospodarske zbornice Slovenije oziroma Združenja za kemijsko in gumarsko industrijo.

Nacionalni centri, program CEFIC-ICE

Vloga nacionalnih centrov pri ukrepanju v primeru industrijskih nesreč je vključevanje držav s prehodnim gospodarstvom v zahodnoevropske združevalne tokove na področju obveščanja ob nesrečah z nevarnimi snovmi. Vsaka država, ki bo pristopila k ustanovitvi takega centra, bo dobila strokovno pomoč, nevarne snovi pa bodo razvrščene po številki Združenih Narodov, materialnem listu o nevarni snovi (MSDS) in ob upoštevanju podatkov o ukrepanju ob nesreči z nevarno snovjo (Tremcard). Pripravili naj bi kaster nevarnih snovi s podatki o podjetjih, ki take snovi izdelujejo, predelujejo, skladiščijo ali prevažajo in so sposobne na regijski ravni posredovati ob ekolo-

ških nesrečah. Ob nesrečah, ki so jih povzročile nevarne snovi tujih proizvajalcev, se nacionalni center poveže s centrom države, iz katere je proizvajalec nevarne snovi. Ukrepanje poteka na treh ravneh kot je predstavljeno na sliki 1: na prvi je zagotovljeno telefonsko svetovanje, na drugi je to strokovni nasvet na mestu nezgode in na tretji praktična pomoč.

ICE (International Chemical Environment) je program sodelovanja med predstavniki kemijske industrije. Njegov slogan je Pobuda za odgovorno ravnanje. Namen programa je preprečevanje in ukrepanje ob nesrečah pri prevozu z nevarnimi snovmi. Novembra 1991 je program postal sestavni del dejavnosti CEFIC-a. Vsako kemijsko podjetje ima različne zahteve glede prevoza nevarnih snovi po cesti, železnici, morju, v tekoči

Preglednica 1. Pregled evropskih nacionalnih centrov za ukrepanje ob nesreči z nevarnimi snovmi (CEFIC, 1994)

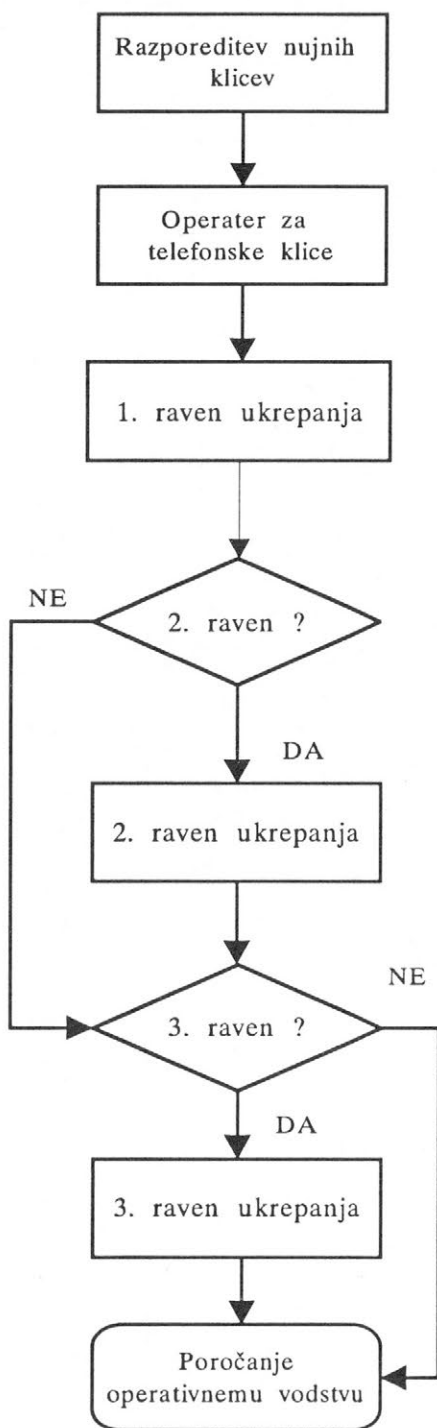
Table 1. National scheme centers for emergency response during a chemical accident (CEFIC 1994)

Država	Sedež centra	Nacionalni načrt	Število podjetij	Upravni sedež ¹
Nemčija	BASF - Ludwigshafen	TUIS	150	VCI, Frankfurt
Avstrija	BASF - Ludwigshafen	TUIS	23	FCIO - Dunaj
Francija	8 regijskih centrov	TRANSAID	155	UIC - Pariz
Švica	CIBA GEIGY - Basel	AC - Schutz	110	SGCI - Zurich
Velika Britanija	NCEC - Culham (Nacionalni kemijski center za ukrepanje)	Chemsafe	80	CIA London
Italija	Enichem-Porto Marghera (Benetke)	SIET	25	Federchimica, Milano
Finska	Ministrstvo za notranje zadeve			
	- Center za ukrepanje, Helsinki	Finterc	27	Kemiantollisuus Helsinki
Švedska	Informacijski center za strupe - Stockholm		100	Kemikontoret, Stockholm
Danska	Min. za notranje zadeve - Uprava za reševanje, Copenhagen	FDKI	19	FDKI, Copenhagen
Nizozemska	DCMR, Schiedam		15	VNCI, Den Haag
Belgija	BASF - Antwerpen	Belintra		FCNB/FICB, Bruselj

¹ Administrativni sedež je v vseh primerih pri Združenju kemijske industrije ustrezne države.

* mag., Ministrstvo za obrambo, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Kardeljeva ploščad 26, Ljubljana

GLAVNE ZAHTEVE

- dobro znana in uporabljena telefonska številka za nujno ukrepanje

- 24-urno dežurstvo
 - klicati seznam odgovornih ljudi na 1. ravni
 - osebni klic (pager)
 - kasetni trakovi

- obrazec s podatki o nevarni snovi in ukrepanju
 - dostop do lista MSDS o ravnanju z nevarnimi snovmi
 - dostop do faksa in teleksa
 - seznam strokovnjakov, ki so na voljo
 - delo s sredstvi obveščanja in oblastmi
 - notranje obveščanje

- kličti strokovnjake po seznamu

- prenosne komunikacije
 - zagotovitev hitrega prevoza
 - delo s sredstvi obveščanja in oblastmi
 - zaščitna in reševalna oprema
 - tehnični podatki in podatki o izdelku

- kličti po seznamu usposobljene reševalce

- isto kot na 2. ravni
 - razvejana ekipa za reševanje
 - ustrezna oprema za tesnjenje puščajočih rezervoarjev, sodov, prevoz in gašenje požarov

- pravila poročanja

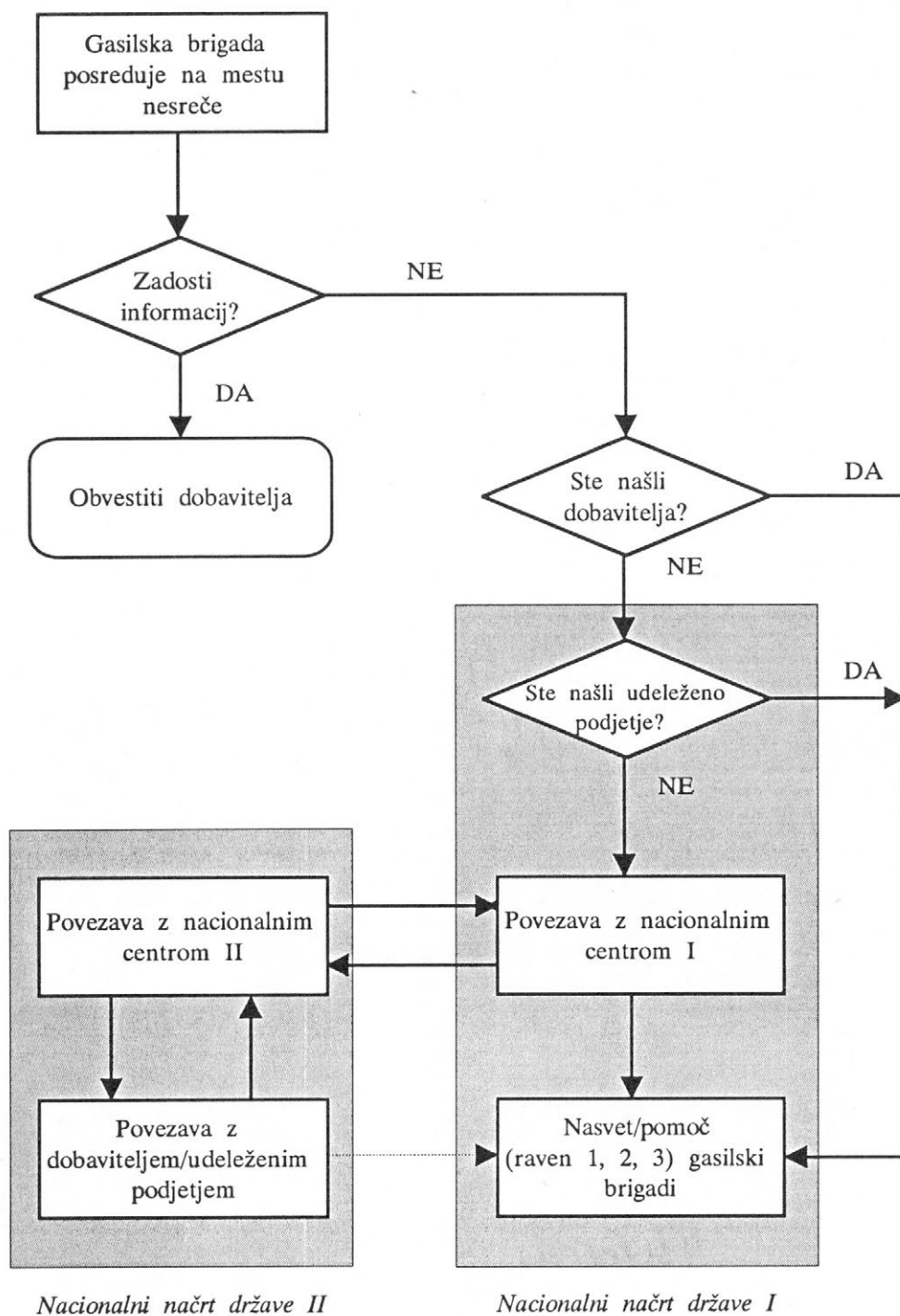
Slika 1. Struktura načrta nujnega ukrepanja
 Figure 1. Distribution emergency response plan

ali plinasti fazi, zato je CEFIC ustanovil delovne skupine na področju preprečevanja nesreče, ki se ukvarjajo s pripravo ocen varnostnih in kakovostnih sistemov (SQAS) v skladu s standardom kakovosti ISO 9002. Ob nesrečah z nevarnimi snovmi mora ukrepati kemijska industrija, ki ima svoje predstavnike v CEFIC-u,

usklajevanje pa poteka prek nacionalnih centrov za ukrepanje. Po podatkih CEFIC-a je bilo do leta 1994 ustanovljenih že 11 nacionalnih koordinacijskih teles, ki povezujejo več kot 600 podjetij z nevarnimi snovmi (preglednica 1). V centrih je zagotovljeno 24-urno dežurstvo v jezikih držav članic in angleščini

ter vsa potrebna oprema, seznam nevarnih snovi in strokovnjaki za ukrepanje ob nesreči.

Sedeži nacionalnih centrov so v pristojnosti različnih ministrstev (za zdravstvo, notranje zadeve) oziroma velikih kemijskih podjetij (BASF, CIBA). Nacionalni načrt ukrepanja poteka v skladu z navo-

Slika 2. Načrt ukrepanja, pomoč kemijske industrije
 Figure 2. Emergency response flowchart of chemical industry assistance

dili Združenja kemijske industrije, ki ga usklajuje z oblastmi.

Mednarodni zeleni križ (GCI)

Ustanovitev GCI je povezana zasedanjem v Riu de Janeiru leta 1992 in Agendo 21 o okolju. Njen predsednik je Mihael S. Gorbačov, v odboru pa sodelujejo številne medijske osebnosti. Mednarodni zeleni križ s sedežem v Ženevi, ima več nalog in sicer deluje kot vmesnik pri izvajanju usklajenih pro-

gramov razvoja na področju politike, gospodarstva, znanosti, vere, umetnosti in okolja. Prav na srečanju PEER je Mednarodni zeleni križ predstavljal interes kemijske industrije na področju varstva okolja. Javnost proizvodnje, skladiščenje in prevoz nevarnih snovi velikokrat kritizira, zato je CEFIC kot zastopnik evropske kemijske industrije v svoj program varstva okolja vključil tudi Mednarodni zeleni križ. Motivi so jasni, predvsem je treba javnost objektivno seznanjati z nevarnostmi pri ravnanju s

kemičnimi snovmi. Pred sežiganjem nevarnih snovi v incineratorjih je treba sklicati tiskovno konferenco in povabiti lokalne prebivalce na mesto sežiga, kjer lahko z merilnimi napravami opazujejo mejne koncentracije emisije. Javno mnenje je s pomočjo GCI-ja tako dosti bolj naklonjeno tovrstnim posegom v prostoru. Pri preprečevanju in zmanjševanju industrijskih nesreč pa je pomembno dejstvo, da se v program PEER vključujejo tudi države srednje in vzhodne Evrope.

Preglednica 2. Predlogi za in proti prehitremu vključevanju Slovenije v mednarodno mrežo obveščanja v primeru industrijskih nesreč

Table 2. Proposals for and against the rapid integration of Slovenia into the nationwide communication network in the event of a chemical accident

Aktivnosti	Za predlog	Proti predlogu
Upoštevanje standardov kakovosti pri zagotavljanju meril varnega prevoza, proizvodnje, procesiranja in skladiščenja nevarnih snovi	primerljivost z Evropo, možnost izvoza kemičnih izdelkov; varnost okolja	stroški proizvodnje in vzdrževanja ob upoštevanju teh standardov; opozicija iz vrst kemijske industrije
Nacionalni center za ukrepanje	mednarodna mreža pri izmenjavi podatkov o nevarnih snoveh in nesrečah z njimi	gospodarska odvisnost pri gradnji centra, transparentnost pri ravnanju z nevarnimi snovmi
Vključevanje v CEFIC	najnovejši podatki in usmeritve Evropske skupnosti na področju kemijske industrije	prehitro vključevanje v evropske združevalne procese, predvsem na zakonodajnem področju lahko povzroči težave pri izpolnjevanju obveznosti

Oblikovanje državnega centra za ukrepanje ob industrijskih nesrečah v Sloveniji

Želja CEFIC -a je v skladu s kemijsko industrijo Evrope, da se v državah s prehodnim gospodarstvom oblikujejo državni in regijski centri za ukrepanje ob industrijskih nesrečah. Ti centri naj bi se vključevali v skupno evropsko mednarodno mrežo pretoka podatkov o nevarnih snoveh, ki so bile vključene v nesrečo. Slovenija tako sprejema nove obveznosti (pregled-

nica 2). Če se bomo res vključili v tako zvezo (pa tudi v CEFIC), bo treba določiti resorno ministrstvo (ministrstvo za obrambo ali ministrstvo za okolje in prostor), ki bi v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Slovenije skrbelo za vzdrževanje takega centra. Za Slovenijo je verjetno finančno neprimerno, da bi se oblikoval poseben center samo za nevarne snovi, bolje bi ga bilo vključiti v sklop Centra za obveščanje Republike Slovenije (CORS).

Prav gotovo se bodo z vključevanjem v mednarodne ustanove, združenja in seveda tudi Evropsko skupnost za naša podjetja zaostri pogoji poslovanja, po standardih pa se bodo približala Evropski skupnosti. To pomeni tudi odgovornejši odnos do okolja, zato je treba pri dogovorih za vključevanje republike Slovenije v te organizacije doseči, da nam bo na voljo dovolj dolgo prehodno obdobje. Našo industrijo bo treba pritegniti k sodelovanju in ji pri teh dejavnostih pomagati.

Primož Marolt Partnership for Environmental Emergency Response

The workshop Partnership for Environmental Emergency Response in the chemical industry (PEER) was held in Basel and Ludwigshafen on March 1995, sponsored and organized by the European Chemical Industry Council (CEFIC), Green Cross International, World Business Council for Structural Development (WBCSD), United Nations Environmental Program (UNEP) and representatives from large industry corporations like CIBA, SANDOZ, ROCHE, LONZA and BASF. Countries from Central and Eastern Europe were invited to participate in establishing industry councils that would help prevent chemical catastrophes across borders. It is a responsible care initiative, which coordinates the assistance of the chemical industry to authorities in case of transport accidents involving chemicals. The main objective of the PEER initiative is to improve accident prevention and raise the quality of the response in case of accidents, thereby reducing both the chance and environmental impact of accidents in Central and Eastern Europe. A communication network on chemical accidents in those countries should be part of the national notification and warning centers across Europe. For Slovenia, this integration process will initially complicate the operation of chemical companies but will ensure quality assurance standards for environmental protection within the European Economic Community. It is obvious that the initiative to start the integration process depends on our industry, ministries, emergency authorities and the Slovenian Chamber of Economy in providing adequate transition period.

Slika 3. Kemična tovarna Sandoz v Baslu s proizvodnim obratom v ozadju
Figure 3. The Sandoz chemical plant in Basel